

Еволюція образів Євгенії Серебрякової

Чимало літ творчої невсипущої праці віддає щепкінській сцені народна артистка України, лауреат премії ім. Марії Заньковецької Євгенія Серебрякова. Торік її удостоєно почесного Ордена княгині Ольги, а нещодавно, за роль Ганни у виставі «Хто винен?» Івана Карпенка-Карого, визнано кращою актрисою року нинішнього.

Цілий калейдоскоп жіночих образів створила майстриня у класичних та сучасних п'єсах. Лише у творах Ольги Кобилянської в репертуарі театру можна простежити еволюцію жіночих персонажів артистки – від наївно впевненої у своєму щасті Тетяни

Як же вдалося питомій українці Є.Серебряковій передати на сцені правдиво та яскраво суть поведінки жінок різних національно-сеї? Адже у її доробку, поряд з українками Мариною за поемою Тараса Шевченка, Марусею Богуславною Михайла Старицького, Варкою з «Безталанної» Івана Карпенка-Карого, Мариною з його ж «Гріха й покаяння», старших героїнь класики – Марусі Кайдашихи, Лимерихи, Устини з драматургії Івана Нечуя-Левицького, Панаса Мирного, Володимира Винниченка, є багато жінок зарубіжної драматургії: Еухенія з «Дерева вмирають стоячи» Касони, Елізабет із «Герцога Гонзаго» Йорданова, Мати з «Непорозуміння» Камю, Войницька з «Дяді Вані» Чехова, Пані Пернель з «Тартюфа» Мольєра, Вона з «Людського голосу» Кокто та багато ін. Відповідь, гадаємо, проста: зіграти різнонаціональні характери переконливо допомогло актрисі, насамперед, уміння

багатий режисер Антін Меженін, коли каже, що Софія уособлює Україну, а вистава ставиться фарсово, формалістично. Гадаємо, цієї контроверзи слід би уникнути надалі, поглибивши драматизм позірно побутового конфлікту, без штучних, формальних засобів, що вже стають, завдяки моді, рутинною. Це не лише естетично не виправдано, а й етично небезпечно...

Геніальна Марія Заньковецька (для якої автор писав Варку) зробила роль Софії з друго-планової центральною, естафету підхопили Майстрині: Поліна Самійленко, Галина Яблонська, Ірина Черкаська, котрі просвітлено, символічно, гуманістично піднесли чисте життя Софії до Абсолюту на кону, викликали щоразу катарсис, утверджували протистояння агресії облудного оточення.

На жаль, сумська прем'єра наразі не стала проникливим прочитанням перлини української драматургії. Хоч і вдало розподілено ролі за амплу: Марія Корінна (Софія) могла б створити світлий образ, що протистоїть агресивній свекрусі, як має бути у всякому творі та і в бутті, але беззмистовні мізансцени і «шинельний кордебалет» зводить нанівець переконливі фрази її героїні. Світлана Кулик має всі дані зіграти свавільну,

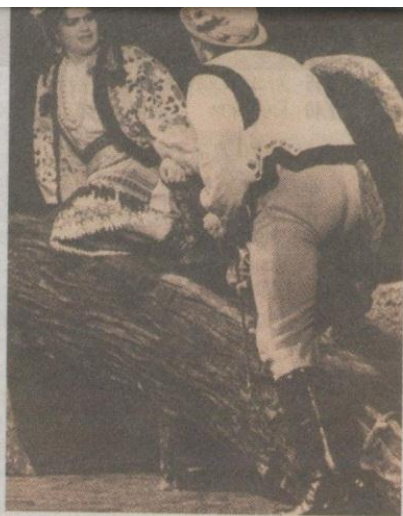

«Майська ніч»

заздрісної родини, від байдужого до людини суспільства. Навіть у божевільні вона не скоряється підступам і захланності рідні, а знаходить спільників і надійних помічників. Тож, зрештою, Добро перемагає.

ка, саркастична, самовпевнена іспанська грандеса донья Консепсьйон у Лесинім «Камінним господарі» режисера Наталі Черкасенко (відрадно, що Лесині твори не рідкісні гості на нашій сцені та в доробку Євгенії Серебрякової).

«В неділю рано зілля копала...»

тя й людську долю Маври у тім же «Зіллі» і Зої у «Вовчиси» теж за повістю великої буковинки. На вже історичному знімку з вистави «В неділю рано...» юна Євгенія в ролі Тетяни чимось нагадує оперну безталанницю Чіо-Чіо-сан Джакомо Пуччіні (цю партію блискуче виконала співтворець композитора, землячка Євгенії Климівни з Тернопілля легендарна Соломія Крушельницька); і справді, ці героїні майже ідентичні у своєму фатальному самозреченому коханні, в духовному піднесенні, у трагічному завершенні молодого життя. Та й характери їхні схожі: обидві вірять коханому всупереч застереженню вірних подруг. Батерфляй не вірить обачній Сузукі, Туркиня свавільно відкидає гіркий досвід Маври-порадниці. Обоє дівчат єднає девіз: «Щастя прийде, бо я його гідна!» Від цього максималізму й гинуть у недосконалому людському суспільстві юні героїні. Власне у розмаїтому доробку Євгенії Серебрякової є персонажі чи не всіх національностей.

своє, національне, можна збагнути чуже, інтернаціональне, вносячи власну частку до світового розмаїття. Інакше буде розпливчастість і неточність, бо в мистецтві найважливіше – бути собою.

Тим-то Туркиня Кобилянської-українки – посестра японської Батерфляй італійця Пуччіні. У театрі більш, ніж в інших видах мистецтв, домінує психологія, автентика, то ж чи можна проникнути в характер героїні, не збагнувши власного національного ества, через яке лежить шлях до пізнання світової драматургії та культури!

У нехтуванні саме національними первинними, на погляд автора статті, що має честь належати до старшого покоління завсідників і шанувальників театру імені М. Щепкіна, й лежать видимі прорахунки нещодавньої прем'єри «Хто винен?» за «Безталанною» Івана Карпенка-Карого, де автори вистави ірраціонально, здається, відмовилися від українських костюмів, декорацій, власне від національних реалій, значущих у мистецтві театру. (До речі, передові театри світу навіть у балеті нині звертаються до вдячної етнографії та автентики). Тим не менше, Є.Серебрякова яскраво зіграла Ганну у прем'єрі, таки створила переконливим цей непротий образ літньої жінки, чи не всупереч химерному антуражу та нечіткому задуму. Актриса не відмовилася від реалістичного національного трактування складного характеру ... і спектакль перетворився на бенефіс Євгенії Климівни (як то було вже в «Останній словіді»).

У прем'єрі навіть смерть невинної жінки трактується не трагічно, а фарсово. Заходить тут у суперечність молодий, потенційно

але не сприяє цьому метушня та галасливість зайвого у виставі кордебалету, що тільки затемняє мізансцени та й просто заглушає текст.

Виняток становлять хіба виконавці ролей другого плану – і знов же через звернення акторів до першоджерел драматурга-корифея, до психології персонажів, національної, реалістичної традиції, завжди притаманної щепкінцям. На жаль, і Софія, й інші персонажі, за деяким винятком, не діють з Ганною-Серебряковою та й між собою в ансамблі, не є українцями, а якимись химерними прибульцями.

«Сорочинський ярмарок»

А от у виставі «Дивна місця Севідж» ДЖ.Патріка діє злагоджений ансамбль молодих і досвідчених виконавців, де Євгенія Серебрякова створила надзвичайно теплий і переконливий заголовний образ багатой шляхетної американки, здатної і в літньому віці відстоювати своє щастя й справедливість від агресивної,

«Місіс Севідж»

Такі ж оптимістичні в фіналі, як і «Місіс Севідж», спектаклі створила на кону щепкінців режисер Ганна Кобець і за серійозними, і за розважальними п'єсами: «Jam-session», «Моя парижанка», «Тришки ніжності» та інші, в яких грає Євгенія Климівна. Хоч тут героїні Є.Серебрякової і не українки, їх переконливості й життєздатності не заважає душевне багатство, жіночне лукавство, мудра доброта – питомі риси української жінки, якими щедро наділяє своїх персонажів Євгенія Серебрякова.

Є в репертуарі артистки і героїні геніальної драматургії Лесі Українки: одержима Міріам з вистави «Ісус Христос, Міріам і Юда» у постановці Олександра Бойцова, де актриса явила нам свіже прочитання образу жінки-борця за Істину. У цій же роботі вона зіграла й роль Йоганні, роль другого плану, але й для неї артистка знайшла привабливі, промовисті деталі. Тут їй знадобилось уміння імпровізувати, ніколи не повторюватись у раз зіграних ролях, у акторських знахідках, не порушуючи загальної інтерпретації спектаклю режисером, ні стилю п'єси геніальної поетеси. Відтак було створено цілу галерею образів: мудра і шляхетна мати Антея Герміона у драмі Лесі Українки «Орґія», в оригінальній поставі режисера Леоніда Кацю-

Всюди притаманне провідній актрисі нашого театру гостре відчуття стилю твору, розуміння режисерського задуму, особливості створюваного характеру, чуття акторського ансамблю, сприйняття нового в мистецтві.

Уже чимало писали про створення повнокровного характеру оптимістки Еухенії у виставі «Коли настане завтра» («Дерева вмирають стоячи») А.Касони. Зіграно тут актрисою життєствердний характер, наперекір сумному кінцеві, утверджується хвала життю вмирущою бабусею, що не перестала бути взірцем для онуків і цілої родини, та й для глядачів.

Євгенія Серебрякова щедро черпає розмаїті акторські барви зі своєї багатой мистецької палітри. Поряд із суворими героїнями (Зоя, Ганна, донька Консепсьйон, Герміона), постають сентиментальні жінки з водевілів, оперет, мюзиклів. Народна артистка України Євгенія Серебрякова у розквіті творчих сил, справжня подвижниця нашої сцени, не випадково й народилася вона в таке знаменне свято – Воздвиження. Внесок її у розвій українського театру значний, вагомий, та досвідчена актриса й надалі планує нові роботи, нові образи жінок України, які природно домінують у її розмаїтому репертуарі.

Пилип КИСЛИЦЯ